

Els primers colonitzadors d'Amèrica i la bandera catalana

Autor: Cristian Molina i Navarro

Data de publicació: 07-05-2020

En Cristian Molina ha trobat més banderes catalanes en d'altres gravats dibuixats per En Theodor de Bry i la seva família, que testimonien, una vegada més, que la descoberta d'Amèrica i les primeres exploracions i colonitzacions van ser protagonitzades per catalans.

Deia Aldous Huxley que les paròdies i les caricatures són les més dràstiques de les censures.

Enganyar és difícil. L'engany té sempre data de caducitat i el temps, tard o d'hora, ens ajuda a descobrir-lo. El temps desemmascara les mentides més ocultes, les raons que semblen més certes i les persones més falses.

Avui dia ja és conegut arreu del món que la casa Reial Catalana va tenir un protagonisme principal i original en la conquesta de les Índies Occidentals. Per determinar una afirmació com aquesta, els entesos solen contrastar la dada susceptible de ser mentida amb la realitat de l'època. És el criteri de correspondència. Si una dada documental no s'hi ajusta, la declaren com a falsa.

Doncs bé, la quantitat de documentació aportada durant anys —cròniques, expedients, informes i altres evidències irrefutables— del paper crucial dels catalans en la descoberta és ja aclaparadora. I no trigarem gaire a rebre el merescut reconeixement per part de la comunitat internacional.

Vet aquí una altra mostra. Es tracta de dos gravats que reproduïm a continuació. Aquests gravats els va dissenyar En Joan Théodore de Bry (1528-1598) i la seva família i s'afegeixen, com a dues dades més, a les moltíssimes que, en aquest sentit, ja han estat aplegades. Ja n'hem perdut el compte, en aquest relat de defensa de la gesta de l'Almirall Colom davant la falsificació premeditada per part dels castellans: l'arribada al Nou Món.

De l'autor dels dos gravats no en calen gaires presentacions. Són nombroses les aportacions d'aquest gravador i la

seva família, les quals abasten 44 anys: de 1590 a 1634. I és que una vegada mort, els seus fills Johann i Israel, juntament amb els gendres, varen fer possible el desenvolupament dels 340 gravats distribuïts en catorze llibres i recollits sota el nom de Els viatges a les Índies Occidentals (Amèrica).

Primer gravat (vegeu la imatge superior). Al seu llibre quart o *Americae Pars Quarta*, intitulat «Colom, descobridor del nou món», imprès a Frankfurt am Main, al 1594, trobem moltes mostres de com es va dur a terme aquesta empresa. També qui la va fer: «els espanyols». Però en aquest gravat en concret, podem adonar-nos d'evidències reveladores sobre quina gent d'Espanya està realment desenvolupant aquesta gesta. És, si més no, molt rellevant que l'autor, a banda de representar, en aquesta obra, temes socials i econòmics —com el treball dels indígenes i activitats esclavistes—, també dibuixi el símbol representatiu de la nació que interactua amb aquests nous indígenes, l'eina definitiva: la bandera dels catalans.

Segon gravat. D'altra banda, a la làmina VIII de l'*Americae Nona & Postrema Pars*, Frankfurt am Main, 1612, titulada «De com varen trobar els holandesos grans i horrorosos homes en una illa a l'estret de Magallanes», es fa esment d'aquests holandesos. Però uns holandesos que enarboraven una senyera... catalana. Fins i tot, se'ns hi diu que són capitanejats per un tal Baltasar de Cordes, un corsari de l'època. Però la bandera és, un altre cop una mostra de reconeixement, una credencial clara i sense cap tipus de confusió sobre quina és la nacionalitat de les persones que hi són representades: la catalana.

Desembarcament a l'estret de Magallanes.

Com es veu, hi ha en aquesta obra, inequívocament, una anomalia sistemàtica i general. D'una banda, en tot allò relatiu a la identificació de senyeres catalanes en els gravats i quadres situats al nou continent i, de l'altra, la informació que ens proporciona el text a l'entorn de la nacionalitat de les persones que protagonitzen la gesta en qüestió. En el cas que ens ocupa, acabem de comprovar, en el primer gravat, que la bandera és la catalana, però qui protagonitza la gesta és designat com a espanyol. En el segon, hi tornem a trobar la nostra ensenya, però els protagonistes són ara «holandesos capitanejats per un corsari». Però l'anomalia més descarada amb què hem topat és comprovar com la bandera catalana ha estat repintada sense cap honestedat en una segona edició de l'obra d'En de Bry. I, a tenor d'aquest fet, cal treure a col·lació el principi aristotèlic segons el qual «és impossible que una mateixa cosa sigui i no sigui a la vegada» (Metafísica, llibre 11è).

Doncs bé: és aquesta anomalia sistemàtica allò que no han explicat els historiadors sobre el llibre d'En de Bry. En aquest cas i en molts d'altres, els historiadors s'han deixat influir d'una manera acrítica per la seva ideologia o mentalitat, de manera que, molt sovint, les seves afirmacions han portat a una realitat fictícia. La història no pot ser mai una col·lecció de dades que hom ha catalogat, sense més ni més, com a «comprensibles». No. Això implica que l'historiador ha de pronunciar-se personalment en múltiples supòsits del seu camp de recerca i n'ha d'interpretar les dades. Ha d'explicar les anomalies, tant si són sistemàtiques com si no ho són. Ha de fonamentar els seus raonaments inductius-deductius a l'hora d'extreure-les, relacionar-les i esbrinar-ne les causes. Ha d'aportar una bona dosi personal de projecció i compromís. En una paraula: s'ha d'implicar. L'historiador necessita explicar des del seu present la realitat històrica que estudia. En certa manera, l'ha de configurar. La relació entre l'historiador i les fonts deriven d'un diàleg i el resultat del diàleg el condueix a emetre un judici. Aquesta relació entre passat i present fa que la historiografia no sigui una cosa asèptica ni atemporal.

Per tant, l'atribució d'objectivitat per part de l'historiador en el relat històric té relació amb allò que esdevé fonamental: rebutjar judicis apriorístics.

Detall de la imatge anterior: barcarola amb soldats que remen per arribar a terra enarborant una bandera catalana.

Cristian Molina i Navarro